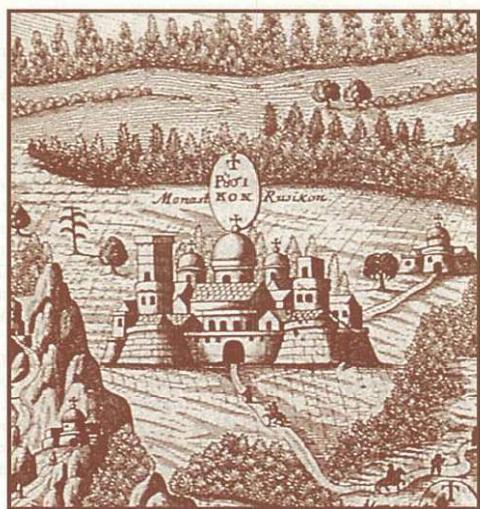

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

HΜονή του Αγ.Παντελεήμονος είναι κτισμένη στο εγγύτερο προς τις Καρυές σημείο της ΝΔ ακτής. Σαν αρχιτεκτονική, είναι το πιό διαφορετικό απ' όλα τα Μοναστήρια: μια πλειάδα από μεγάλα πολυύφρα κάρια, διάσπαρτα γύρω από τον στενότερο αρχικό περιβόλο. Δείχνουν να αθετούν την τυπική περίκεντρη διάταξη των Μονών. Πρόκειται για οικοδομήματα του 19ου αιώνα και των αρχών του 20ου με νεωτερική για το Αγ. Όρος δομική αντίληψη και μορφή. Το πιό χαρακτηριστικό δώμας και δηλατικό της εθνότητας των μοναχών που την κατοικούν είναι οι από μακριά σφρατές βολφρούεις απολήξεις των τρούλων.

Η Μονή ως καθίδρυμα του Αγ. Παντελεήμονος μεταφέρθηκε στη θέση αυτή κατά τον 18ο αιώνα. Ρώσοι πρωτεμπρανίζοντα στο Αγ. Όρος τον 11ο αιώνα. Σε έγγραφο του 1016 αναφέρεται "μονή του Ρωσ". Ωστόσο, η ιστορία της Μονής ίκνηλεται σταφώς από το 1169, όταν στη Μονή του Ξελουργού, που τότε για πρώτη φορά ονομάζεται "Μονή των Ρουσών", παρασκεύτηται για να μην αφανισθεί, η Μονή Θεσσαλονικέως ή Αγίου Παντελεήμονος, όπου το σημερινό "Πλαισιομόναστρο". Μετά την παρακώρηση αυτή επικρέπει σιγά σιγά ως ονομασία της "Θεσσαλονικέως": "των Ρουσών" ή "των Ρουσών". Για ένα ολόδιρο αιώνα μετά την επάνδρωση αυτή, δεν σώθηκε κανένα έγγραφο από τα αρχεία της. Καθώς φαίνεται, είχαν καιεί, κατά πάσα πιθανότητα από τους Καταλανούς - μαζί με το Μοναστήρι.

Κατά τον 14ο αιώνα είναι ιδιαίτερα αισθητή στη Μονή η παρουσία των Σέρβων, οπότε βλέπουμε να δέκεται τις ευεργεσίες του Σέρβου βασιλέως Στεφάνου Ντουσάν, αλλά και των Βυζαντινών Ιωάννη Ε' και Μανουήλ Β'. Επίσης μαρτυρείται και η ελληνική παρουσία. Μόνο κατά τα τέλη του 14ου αιώνα επαναλαμβάνονται οι σχέσεις των Ρώσων με τον Αθωνα, ωστόσο και στις αρχές του 15ου αιώνα φαίνεται ότι πλεονάζει το σερβικό στοιχείο. Εξ αλλού, εκτρόπωση της μονής στο β' μισό του 15ου αιώνα υπογράφουν στην ελληνική. Ρώσοι γηγενόντες δείχνουν ενδιαφέρον μετά την απαλλαγή της Ρωσίας από την μογγολική κατοχή το 1480.

Κατά το δεύτερο μισό του 16ου αιώνα, η Μονή εμφανίζεται μισοερεπωμένη, για μια δεκαετία έρημη, και στο τέλος κατακρεωμένη. Ανάλογες δυσμενείς καταστάσεις διέρχεται και τον 17ο αιώνα μέχρι και τα μέσα του 18ου. Ο Ρώσος μοναχός Βασίλειος Μπάρσκι βρίσκει τη Μονή το 1744 φωτική και ερεπωμένη και ρωσική μόνο στο όνομα, αφού δεν βρίσκει κανένα Ρώσο μοναχό.

Το 1760-65 το Μοναστήρι μεταφέρεται στη νέα, σημερινή, θέση, όπου αρχίζει μια προσπάθεια συνόρωσης. Το 1803 αποκαθίσταται ο κοινοβιακός τρόπος με πρώτο γηγούμενο, τον Σάββα Πελοποννήσιο, που βοηθά σημαντικά στην αναδιοργάνωση της Μονής.

Αποφασιστική σημασία για την ανάδεξη της ήταν η γενναία χορηγία του Σκαρλάτου Καλλιμάχη, Φαναριώτη και έπειτα γηγεμόνα της Μολδοβλασίας. Η επιγραφή στο τυπικά αγιορείτικο καθολικό -ακόμη και στο σχήμα των τρούλων- (1812-1821) μνημονεύει τη συνδρομή του: "ούτος ο Θείος και περικλεής ναός του Αγίου Παντελεήμονος ανηγέρθη εκ βάθρων, καθώς και ἀπάσα η ιερά και σεβασμία αυτή Μονή η επιλεγόμενη Ρωσική, υπό του ...".

Μετά ένα περίπου αιώνα απουσίας του ρωσικού στοιχείου, το 1835 αρχίζει αιθρόα προσέλευση νέων μοναχών από τη Ρωσία, ώστε στα μέσα του 19ου αιώνα 'Ελληνες και Ρώσοι μοναχοί είναι ισάριθμοι. Τότε καθιερώνεται η τέλεση των ακολουθιών εναλλάξ στην Ελληνική και Ρωσική. Το β' μισό του 19ου αιώνα χαρακτηρίζεται από μια υπεραύξηση των Ρώσων μοναχών (και το κτίσιμο των τεράστιων εγκαταστάσεων που αναφέρθηκαν), με τάσεις επικράτησης σε ολόκληρο τον Αθώ. ■

1. Η Μονή Αγίου Παντελεήμονος στην αρχική της θέση. Το μετέπειτα Πλαισιομόναστρο (σχέδιο του Β. Μπάρσκι, 1744).
2. Η παλιά και νέα θέση της Μονής.
3. Το Πλαισιομόναστρο από χαλκογραφία των αρχών του 20ου αιώνα.
4. Ο Άγιος Παντελεήμων πλαισιωμένος από τους κτίτορες της νεότερης Μονής: τον βασιλά Σκαρλάτο Καλλιμάχη και τον γηγούμενο Σάββα Πελοποννήσιο.
5. Η Μονή. Λεπτομέρεια από χαρακτικό του 1836.
6. Η Μονή. Λεπτομέρεια από χαρακτικό του 1860 - 70.
7. Η Μονή. Λεπτομέρεια από χαρακτικό του τέλους του 19ου αιώνα.
8. Αποψή της Μονής από ΝΑ σε χαρακτικό του 1885.
9. Η Μονή σε σχέδιο του 1914 (εμφανίζονται και κτίρια που δεν κατασκευάσθηκαν).
10. Φωτογραφία της Μονής στα τέλη του 19ου αιώνα.
11. Αεροφωτογραφία της Μονής.

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

Για την οικοδόμησή του, μας πληροφορεί η επιγραφή σε μαρμάρινη πλάκα που βρίσκεται πάνω από το υπέρθυρο της εισόδου: «... ανηγέρθη εκ βάθρων (...) υπό του ευσεβεστάτου γηγενόν πάσης Μολδοβλαχίας Σκαρλάτου Καλλιμάχη, προστρόπη του αειμήστου καθηγουμένου κτήτορος (...) της μονής, Σάββα ειρομονάκου του Πελοποννησίου, αωβ' μέχρι αυτά (1812-1821)». Είναι Αθωνικού τύπου, με οκτώ τρούλους. Η υπάρχουσα τοιχογράφηση (β' μισό 19ου αιώνα) ακολουθεί πρότυπα της καθησιώντας στη Ρωσία, δυτικότροπης αναπαραστατικής τέχνης. Επίσης ρωσικής προέλευσης είναι και το επιχρυσωμένο εικονοστάσιο.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ [3][27]

Το καθολικό άρχισε να κτίζεται το 1812 και ολοκληρώθηκε το 1821. Με την επέμβαση του 1986 και του 1996 αντικαθίστανται τα μολυβδόφυλλα της στέγης στο σύνολό τους, γίνονται καθαρισμοί και αρμολογήματα στις εξωτερικές λιθοδομές και αντικαθίστανται τα κουφώματα του νάρθηκα.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Το καθολικό από φωτογραφίες του 1916 (National Geographic).
2. Κάτοψη του καθολικού.
3. Η στέγη του καθολικού (λεπτομέρεια).
4. Το καθολικό πριν την επέμβαση.
5. Φθορές στα μολυβδόφυλλα.
6. Δύο φωτογραφίες από την αποκατάσταση των απολήξεων των τρούλων.
7. Η στέγη του καθολικού κατά την διάρκεια των επεμβάσεων.
8. Κάτοψη της στέγης του καθολικού.
9. Η ανατολική όψη μετά την αποκατάσταση.
10. Η στέγη του καθολικού μετά την αποκατάσταση.
11. Η στέγη του καθολικού από τα δυτικά.
12. Άποψη του καθολικού από τη νότια.
13. Η νότια όψη του καθολικού.
14. Το εσωτερικό του καθολικού.

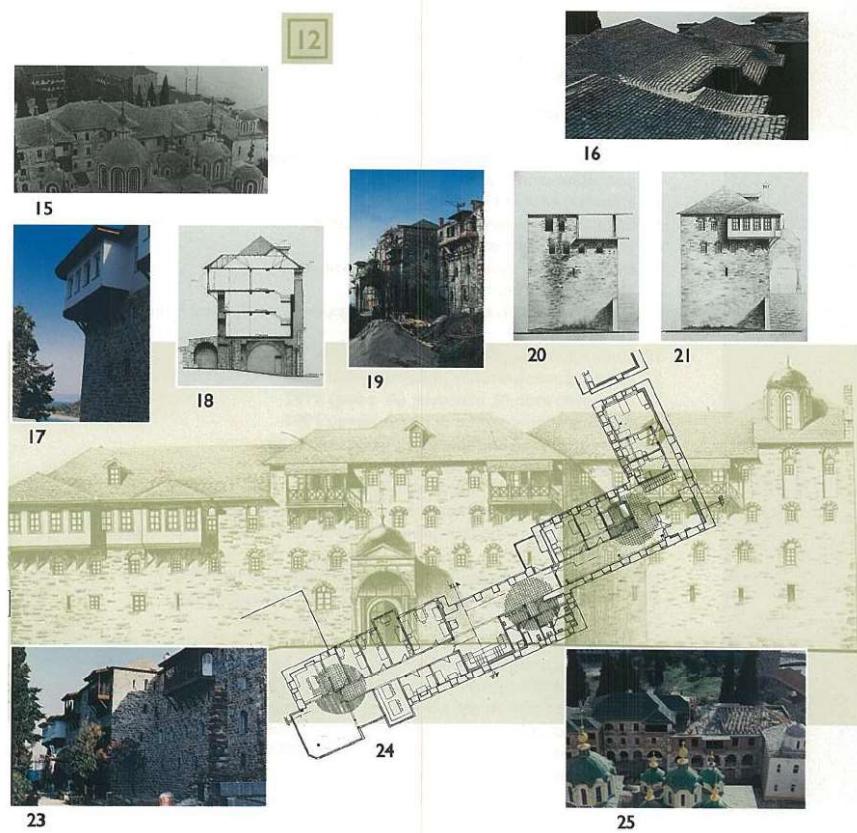
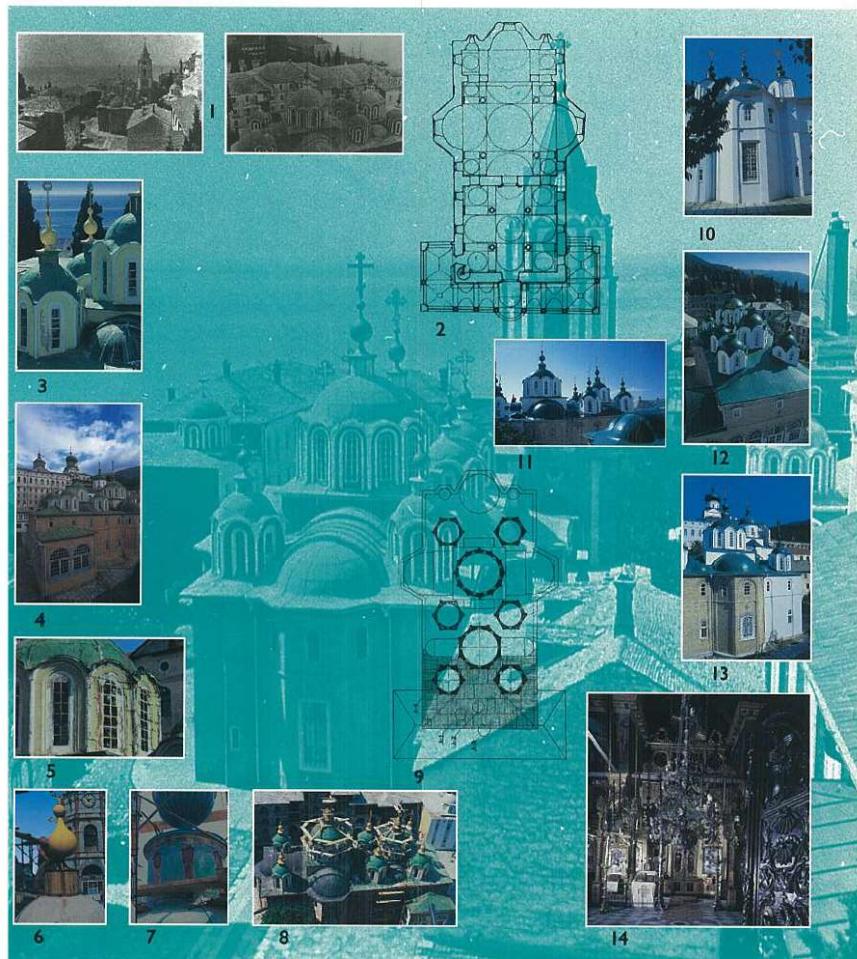
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΟΤΙΑΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ [12]

Ηπέρυγα κατασκευάστηκε το 1862 και λειτουργούσε σαν επίσημο αρχονταρικό. Το 1968 καταστράφηκε από πυρκαγιά και το 1969 - 70 κατασκευάστηκε εσωτερικά φορέας από οπλισμένο σκυρόδεμα. Με την επέμβαση του 1992 αποκαταστάθηκε η στατική επάρκεια των εξωτερικών λιθοδομών, κατασκευάστηκε νέα ξύλινη στέγη, αποκαταστάθηκαν οι κλειστοί εξώστες, όπως και οι όψεις, καλύπτοντας με παραδοσιακά υλικά την παλιά κατασκευή από σκυρόδεμα.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

15. Η νότια πτέρυγα από φωτογραφία του 1916 (National Geographic).
16. Η στέγη της νότιας πτέρυγας.
17. Η ΝΔ γυνιά μετά την αποκατάσταση.
18. Εγκάρσια τομή (πρόταση αποκατάστασης).
19. Η νότια πτέρυγα κατά την επέμβαση.
20. Η δυτική όψη της πτέρυγας (αποτύπωση).
21. Η δυτική όψη της πτέρυγας (πρόταση αποκατάστασης).
22. Η νότια όψη (πρόταση αποκατάστασης).
23. Η νότια όψη της πτέρυγας.
24. Κάτοψη της πτέρυγας.
25. Η νότια πτέρυγα από το εσωτερικό της Μονής.

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΣΚΕΠΗΣ 9 15

Mετά από πυρκαγιά που κατέστρεψε το αρχικό κτίριο, το 1887 - 88 κατασκευάστηκε ο διπλός ναός της Αγίας Σκέπης - Αγίου Αλεξάνδρου Νέβσκι. Το 1991 και το 1993 αντικαθίστανται οι λαμαρίνες της στέγης, καθώς και τα επιχρίσματα και τα παράθυρα των τρούλων.

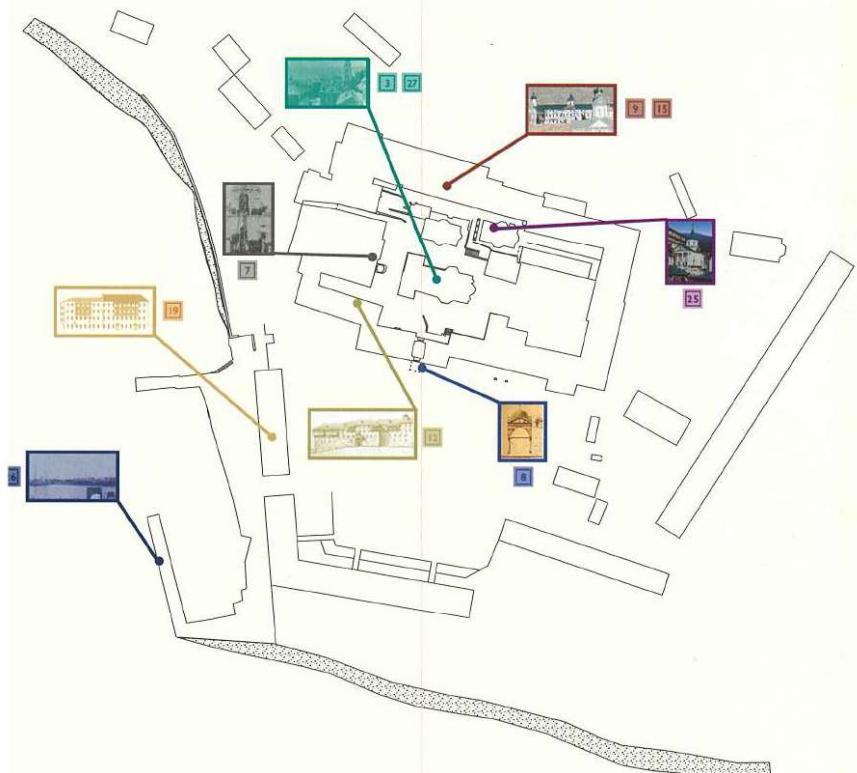
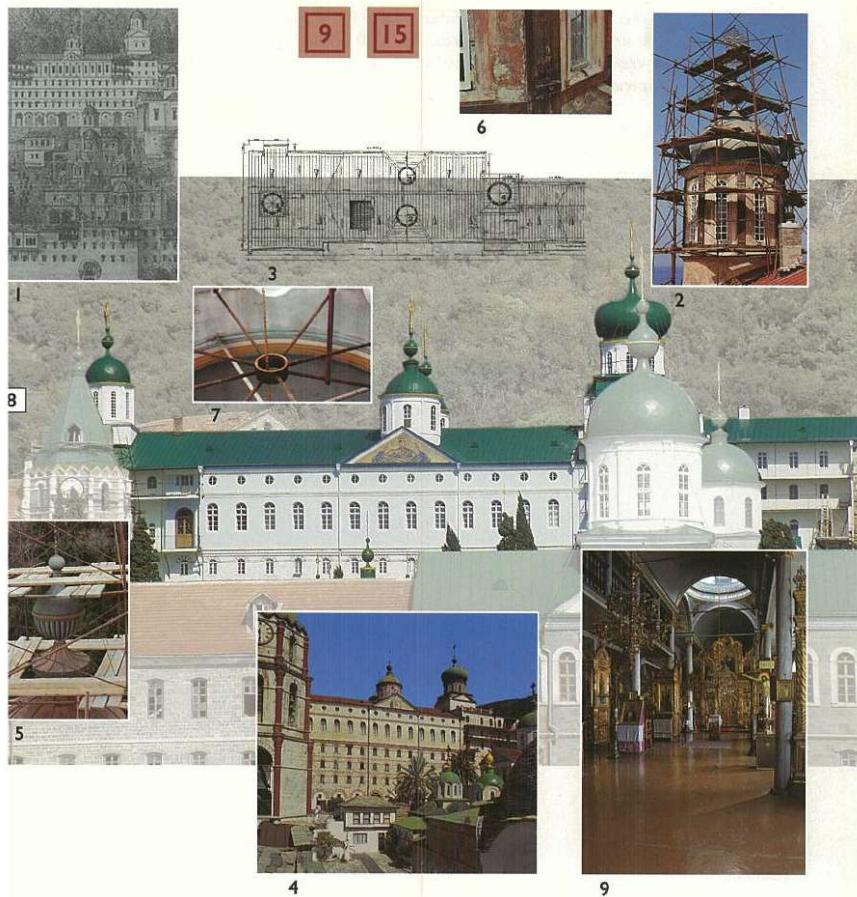
Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Λεπτομέρεια από χαρακτικό του τέλους του | 9ου αιώνα.
2. Κατά την διάρκεια των επεμβάσεων στους τρούλους.
3. Κάτοψη της στέγης.
4. Άποψη του ναού τριν την επέμβαση.
5. Συντήρηση της απόληξης των τρούλων.
6. Μεταλλικό σύστημα ενίσχυσης του τυμπάνου.
7. Μεταλλικό σύστημα ενίσχυσης του τυμπάνου.
8. Η άψη της Αγ. Σκέπης μετά την αποκατάσταση.
9. Το εσωτερικό του ναού.

ΕΡΓΑ Κε.Δ.Α.Κ.

- 1 Επισκευή στεγών σε πέντε κτύρια 1981
- 2 Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1984/85
- 3 Εργασίες συντήρησης ναού Αγ. Σκέπης, αρχονταρικού, μολυβδοσκεπής καθολικού 1986
- 4 Επισκευή κελιών 1987
- 5 Επισκευή χώρων υγιεινής στη ΒΔ πτέρυγα 1987
- 6 Επισκευή στέγης σταποθήκης 1988
- 7 Ενίσχυση ανάρτησης μεγάλης καμπάνας 1989
- 8 Υποστύλωση προπύλου 1990
- 9 Επισκευή στεγών: α) κελιού Αγίου Στεφάνου και β) ναού Αγίας Σκέπης 1991
- 10 Επισκευή στέγης ξενώνα 1992
- 11 Αποκατάσταση στεγών μηχανουργείου 1992
- 12 Αποκατάσταση Ν. πτέρυγας (Α' φάση) 1992
- 13 Αποκατάσταση στέγης μαραγκούδικου 1993
- 14 Αποκατάσταση λαμαρινοσκεπής και τρούλου Ναού Μεταμορφώσεως 1993
- 15 Αποκατάσταση τρούλων ναού Αγίας Σκέπης 1993
- 16 Επισκευαστικές εργασίες (υδρορρόξες) στο αντιπροσωπείο 1994
- 17 Αποκατάσταση τρούλων και λαμαρινοσκεπής ναού Αγ. Μοσχοβιτών Ιεραρχών 1996
- 18 Αποκατάσταση λαμαρινοσκεπής ναού Αγίας Σκέπης 1994
- 19 Επισκευή κτιρίου βιομητικών λειτουργιών στο λιμάνι 1996
- 20 Αποκατάσταση δικτύου υδροδότησης κήπου 1996
- 21 Συντήρηση κειμηλίων 1996
- 22 Αποκατάσταση λαμαρινοσκεπής και ενίσχυση φέροντος οργανισμού ναού Αγ. Μοσχοβιτών Ιεραρχών (Β' φάση) 1996
- 23 Αποκατάσταση στέγης και εξώστη αντιπροσωπείου 1997
- 24 Αποκατάσταση στέγης και "τριωρόφου" εξώπτη λαδαριού 1997
- 25 Αποκατάσταση ναού Αγ. Μητροφάνους 1997
- 26 Μελέτη ενίσχυσης λιμενοβραχίονα 1990
- 27 Αποκατάσταση τρούλων και θέμεων καθολικού 1996

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΠΡΟΠΥΛΟΥ 8

Tο πρόπυλο, που κατασκευάστηκε το 1862, παρουσίαζε σημαντικά στατικά προβλήματα. Το 1990 αποδομήθηκε και αναδομήθηκε εκ νέου, αφού ανακατασκευάστηκε μεγάλος αριθμός των λαξευτών μαρμάρινων στοιχείων του.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Το πρόπυλο πριν τις επεμβάσεις.
2. Τα φθάρμενα κιονόκρανα.
3. Οι τρεις όψεις του πρόπυλου (πρόταση αποκατάστασης).
4. Κάτοψη και τομή του θόλου.
5. Τα τόξα πριν την επέμβαση.
6. Φθορές στα μάρμαρα από την διόγκωση του οξειδίου του σιδήρου.
7. Νέο κιονόκρανο.
- 8,9. Τοποθέτηση νέου κιονόκρανου.
10. Κατά την διάρκεια των επεμβάσεων.
11. Πρόταση υποστήλωσης του πρόπυλου.

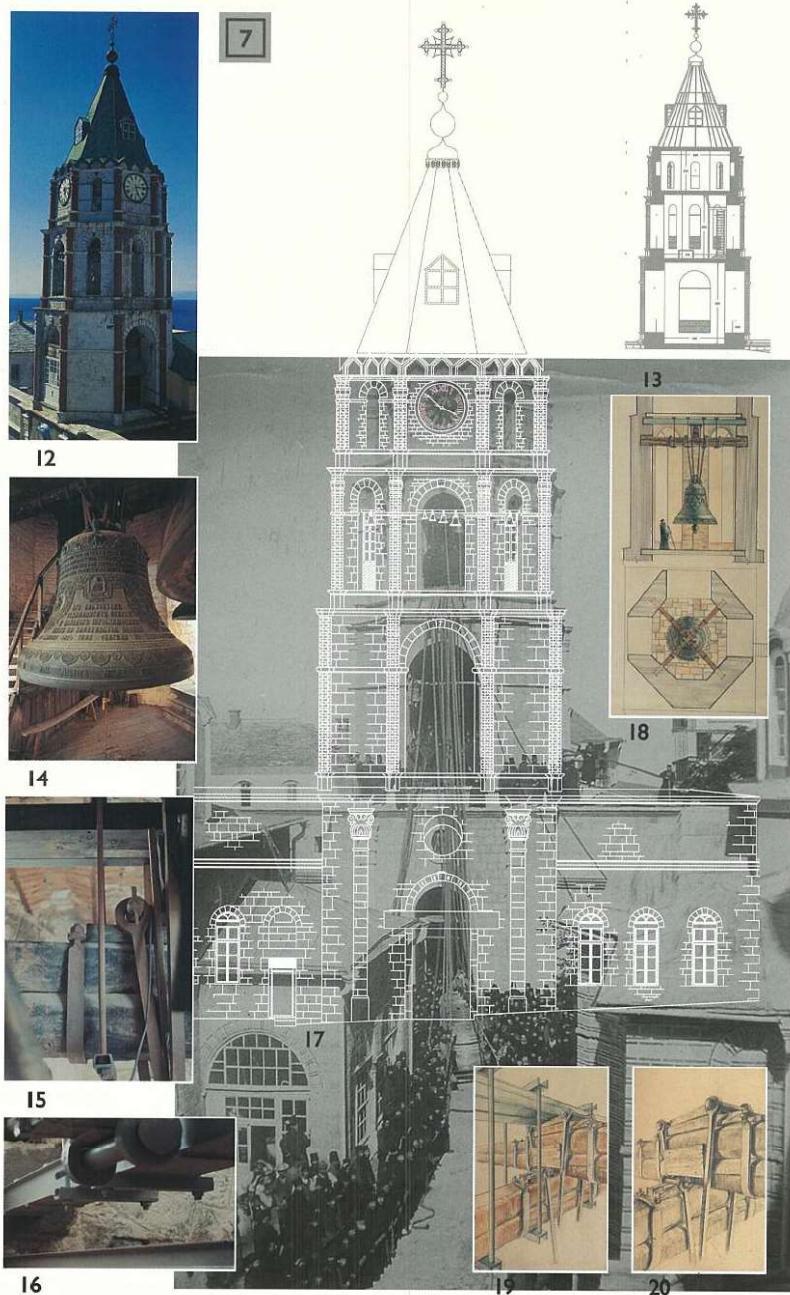
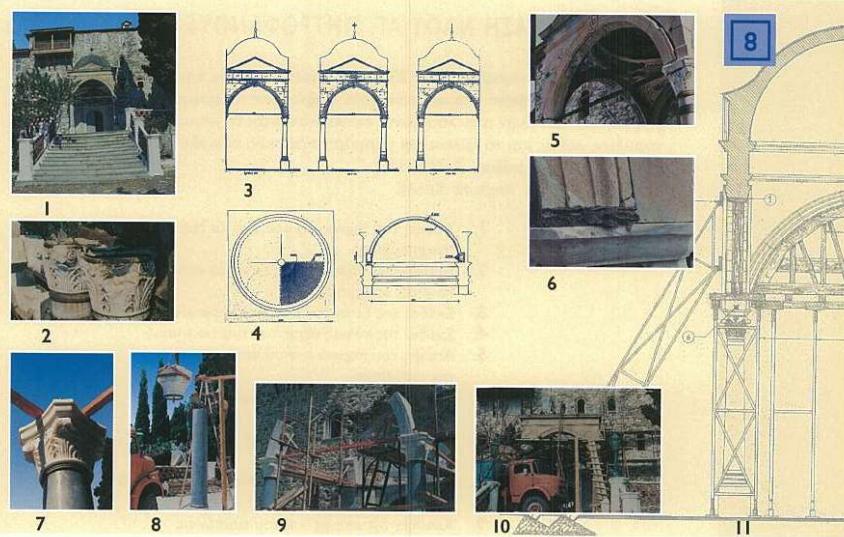
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΜΠΑΝΑΣ 7

Sτις 15 Απριλίου 1893 εγκαινιάζεται πάνω από την τράπεζα το κωδωνοστάσιο, όπου αναρτάται και η μεγάλη καμπάνα, βάρους 14 τόνων, περιφέρειας 8,71 μ. και διαμέτρου 2,71 μ., κατασκευασμένη στη Ρωσία από τον τεχνίτη Ιωακείμ Βορόβιεβ. Το 1989 συντηρούνται τα στοιχεία της παλιάς ανάρτησης και ενισχύονται με την τοποθέτηση νέων σιδηροδοκών.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

12. Το κωδωνοστάσιο από τα ΒΑ.
13. Εγκάρσια τομή στο κωδωνοστάσιο.
14. Η μεγάλη καμπάνα..
- 15,16. Φωτογραφίες της ενίσχυσης που έγινε στο σύστημα ανάρτησης.
17. Φωτογραφία του 1893, κατά τη στιγμή της ανέλκωση της μεγάλης καμπάνας.
18. Τομή και κάτοψη στο επίπεδο ανάρτησης της μεγάλης καμπάνας.
- 19,20. Σχέδια κατασκευαστικών λεπτομερειών.

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΑΟΥ ΑΓ. ΜΗΤΡΟΦΑΝΟΥΣ [25]

Ο ναός εγκαινιάσθηκε στις 23 Νοεμβρίου 1846. Με την επέμβαση 1997 ενισχύεται στατικά το κτίριο, γίνεται αποκατάσταση της στέγης και των τρούλων από λαμαρίνα, αντικαθίστανται τα κουφώματα των τρούλων, καθώς και τα ξύλινα και μαρμάρινα δάπεδα των εξωστών.
Μελέτη: Φ. Δημητριάδης - Α. Ησαΐάδης
Επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

1. Άποψη του παρεκκλησιού από τα ΝΔ πριν την επέμβαση.
2. Άποψη του παρεκκλησιού από τα νότια πριν την επέμβαση.
3. Σχέδιο της δυτικής όψης του παρεκκλησιού.
4. Σχέδιο της νότιας όψης του παρεκκλησιού.
5. Άποψη του παρεκκλησιού από τα νότια μετά την επέμβαση.
6. Το παρεκκλήσι από φωτογραφία του 1916 (National Geographic).
7. Άποψη του παρεκκλησιού από τα ανατολικά μετά την αποκατάσταση.
8. Άποψη του παρεκκλησιού από τα δυτικά μετά την επέμβαση.
9. Κάτοψη της στέγης και του τυμπάνου.
10. Το παρεκκλήσι από φωτογραφία των αρχών του 20ου αιώνα.

ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ [19]
ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

Τα κτίρια κτίζονται το 1862 και το 1881 ως αποθηκευτικοί και βιοηθητικοί χώροι. Με την επέμβαση του 1996 αποκαθίστανται οι λιθοδομές στη δυτική και στη βόρεια όψη, ανακατασκευάζονται οι ξύλινοι εξώστες, οι μεταλλικές γέφυρες και τα στέγαστρα, γίνονται τοπικές αποκαταστάσεις του σκελετού της στέγης και τοποθετείται νέα κάλυψη με κεραμίδια γαλλικού τύπου.

Μελέτη: Φ. Δημητριάδης - Α. Ησαΐάδης
Επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

11. Άποψη του λιμανιού από τα ΒΔ σε φωτογραφία του 1913.
12. Σχέδιο της βόρειας όψης του κτιρίου.
13. Εγκάρισια τομή.
14. Τα κτίρια στην παραλία πριν την επέμβαση.
15. Η πίσω όψη των κτιρίων και οι γέφυρες πρόσβασης.
16. Άποψη του κτιρίου από τη βόρεια μετά την επισκευή.
17. Άποψη του κτιρίου από τα δυτικά μετά την επισκευή.

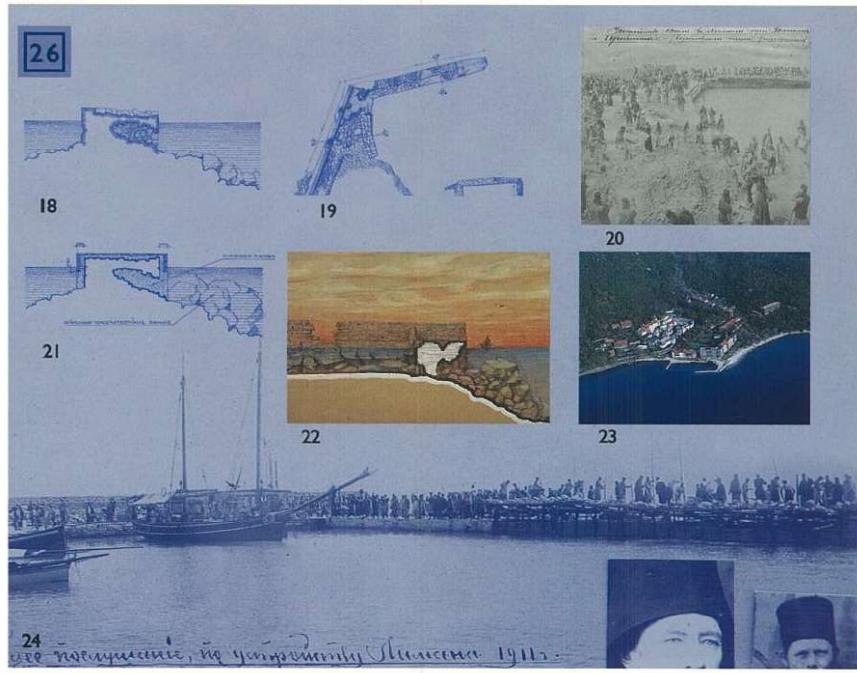
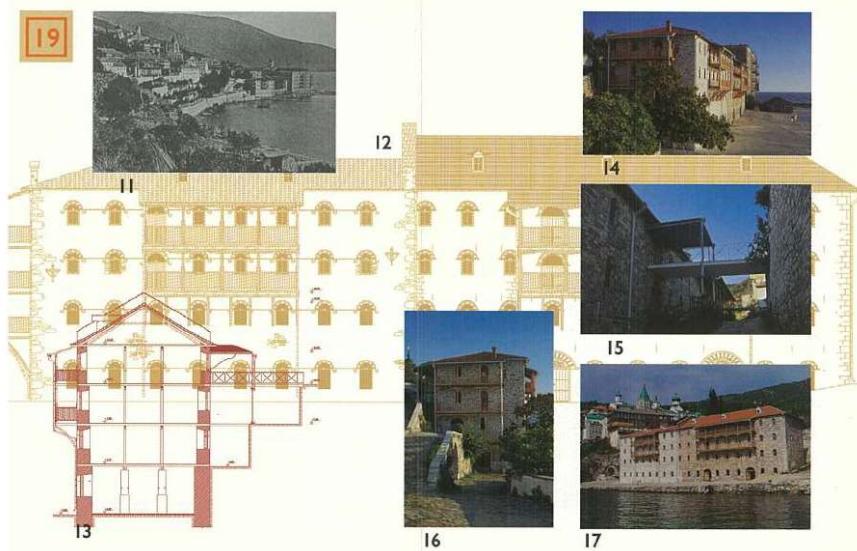
ΜΕΛΕΤΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΛΙΜΕΝΟΒΡΑΧΙΟΝΑ [26]

Ο λιμενοβραχίονας είναι κατασκευή του β' μισού του 19ου αιώνα. Η μελέτη προβλέπει την καθαίρεση των κατεστραμμένων τμημάτων, την πλήρωση των υποθαλάσσιων κενών με λιθόδεμα, την κατασκευή περιμετρικού μανδύα, τσιμεντένεσεις για την πλήρωση των κενών, την τοποθέτηση ογκόλιθων προστασίας και την επίστρωση δαπέδου με κολυμβητή πέτρα.

Μελέτη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

18. Τομή στον λιμενοβραχίονα (αποτύπωση).
19. Κάτοψη του λιμενοβραχίονα (πρόταση αποκατάστασης).
20. Από την κατασκευή του λιμενοβραχίονα.
21. Τομή στον λιμενοβραχίονα (πρόταση αποκατάστασης).
22. Το προστατευτικό τοιχείο και τομή στον λιμενοβραχίονα (αποτύπωση).
23. Η περιοική της Μονής και το λιμάνι από αεροφωτογραφία.
24. Φωτογραφία του τέλους του 19ου αιώνα, από την κατασκευή του λιμενοβραχίονα.

ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

I E P A M O N H